

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ RPEUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Baricovej a členiek senátu JUDr. Jarmily Urbančovej a JUDr. Eleny Krajčovičovej v právnej veci navrhovateľky **A. H.**, trvale bytom P., zastúpenej **JUDr. H. P.**, *advokátkou so sídlom v K.*, proti odporcovi **Obvodnému pozemkovému úradu Košice – mesto**, ul. Popradská č. 78, Košice, **o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu zo dňa 12. októbra 2009 č. 503/99/2009-KI**, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 10. marca 2010, č. k. 3Sp/72/2009-33, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 10. marca 2010, č. k. 3Sp/72/2009-33 **potvrďuje.**

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“) potvrdil preskúmané rozhodnutie odporcu o tom, že žiadateľka A. H., rod. C., nespĺňa podmienky § 2 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a doplnení zákona NR SR č.

180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“) a nevracia sa jej vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území Košice, zapísaných v PKV č. X., parc. č. X. roľa o výmere 3.841 m², parc. č. X. roľa o výmere 833 m² v podiele 88/800, parc. č. X. roľa o výmere 33.751 m² v podiele 88/800, PKV č. X. parc. č. X. roľa o výmere 3.848 m² v podiele 1/2, parc. č. X. jarok o výmere 597 m² v podiele 1/2, parc. č. X. roľa o výmere 3.669 m² v podiele 1/2, PKV č. X. parc. č. X. roľa o výmere 15.379 m² v podiele 8/16. O náhrade podľa § 6 ods. 2 a 3 zákona č. 503/2003 Z. z. za nehnuteľnosti uvedené v tomto rozhodnutí rozhodol tak, že právo žiadateľke na náhradu podľa § 6 ods. 2 a 3 zákona č. 503/2003 Z. z. sa nepriznáva.

Krajský súd v konaní zistil, že navrhovateľka ako v správnom konaní pri uplatnení svojho nároku, tak aj v súdnom konaní, tvrdila, že je oprávnenou osobou podľa § 2 ods. 2 písm. a/, resp. b/ zákona č. 503/2003 Z. z. ako dedička zo závetu po pôvodnom vlastníkovi E. B., ktorý zomrel X.. Z predložených listinných dôkazov však zistil, čo napokon navrhovateľka to ani nepoprela, že závet, ktorý zanechal pôvodný vlastník E. B. napísaný vlastnoručne 25. septembra 1944, nebol v dedičskom konaní po ňom predložený. Dedičské rozhodnutie z 18. decembra 1965 nadobudlo právoplatnosť 31. marca 1966. Tento závet ako to uvádza sama navrhovateľka nebol predložený ani v dedičskom konaní po manželke pôvodného vlastníka R. B., rod. M., ktorá zomrela X., ale bol objavený ako uviedla sama až po smrti matky navrhovateľky H. C. v roku 1994.

Poukazujúc na § 2 ods. 2 písm. a/ a b/ zákona č. 503/2003 Z. z., z ktorých jednoznačne vyplýva, že oprávnenou osobou je dedič zo závetu predloženého v konaní o dedičstve, a berúc do úvahy závery vyplývajúce z konania pred správnym orgánom i pred súdom, že závet spísaný pôvodným vlastníkom nebol predložený v dedičskom konaní po ňom, ale bol objavený až v roku 1994, krajský súd dospel k záveru, že navrhovateľka nemôže byť oprávnenou osobou ako dedička zo závetu, t. j. podľa § 2 ods. 2 písm. a/, resp. písm. b/ zákona č. 503/2003 Z. z.. Následne krajský súd konštatoval, že navrhovateľka nie je oprávnenou osobou ani podľa § 2 ods. 2 písm. c/ zákona č. 503/2003 Z. z., pretože nie je manželkou pôvodného vlastníka a nie je ani jeho dcérou. Navrhovateľka je neterou manželky pôvodného vlastníka, ale manželka pôvodného vlastníka nebola spoluvlastníčkou ani jednej z nehnuteľností, ktoré navrhovateľka uviedla vo svojej žiadosti. Navrhovateľka nie je oprávnenou osobou ani podľa § 2 ods. 2 písm. d/ zákona č. 503/2003 Z. z., pretože nie je rodičom pôvodného vlastníka a takisto nie je oprávnenou osobou ani podľa § 2 ods. 2 písm. e/ zákona, lebo nie je ani súrodencom pôvodného vlastníka, t. j. E. B.. S ohľadom na

skutočnosť, že navrhovateľka ani v konaní pred správnym orgánom a ani v konaní pred súdom nepreukázala, že je oprávnenou osobou na vrátenie vlastníctva k pozemkom podľa § 2 ods. 2 písm. a/ až e/ zákona č. 503/2003 Z. z., krajský súd preskúmané rozhodnutie odporcu podľa § 250q ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) potvrdil.

O trovách konania rozhodol podľa § 250l ods. 2 v spojení s § 250k ods. 1 OSP a účastníkom právo na ich náhradu nepriznal.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podala v zákonom ustanovenej lehote odvolanie navrhovateľka a žiadala, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach zmenil tak, že navrhovateľke sa priznáva nárok na vrátenie vlastníctva k predmetným pozemkom.

Navrhovateľka vyjadrila nesúhlas s právnymi závermi krajského súdu, majúc zato, že je závetnou dedičkou po neb. E. B., o čom predložila aj závet zo dňa 25. septembra 1944. Tento závet nebol v dedičskom konaní po neb. E. B. predložený, lebo tento po spísaní závetu uzavrel manželstvo a predmetom dedenia neboli už pozemky, ale iba nehnuteľnosť v ktorej bývala manželka nebohého. Sama navrhovateľka sa o existencii závetu dozvedela až v roku 1994, keď jej zomrela matka - sestra manželky pána B.. Ak by štát nebol pozemky prevzal stala by sa ich vlastníčkou dedením zo závetu. Poukázala na to, že presne opísala dôvody nepredloženia závetu v odvolaní voči rozhodnutiu odporcu. Má zato, že je závetnou dedičkou po neb. E. B. v časti týkajúcej sa dedenia pozemkov a tak aj oprávnenou osobou podľa § 2 zákona č. 180/1995 Z. z. v znení zákona č. 503/2003 Z. z..

Odporca v písomnom vyjadrení k podanému odvolaniu navrhovateľky žiadal napadnutý rozsudok krajského súdu v plnom rozsahu potvrdiť. Zotrval na svojom právnom názore, že navrhovateľke nie je možné priznať postavenie oprávnenej osoby v zmysle § 2 ods. 2 písm. a/, resp. písm. b/ zákona č. 503/2003 Z. z., pretože závet ňou predložený v konaní pred odporcom nebol prejednaný v konaní o dedičstve, a teda dedič zo závetu (v tomto prípade navrhovateľka) nenadobudol celý majetok poručiteľa resp. nenadobudol dedičstvo ani v miere zodpovedajúcej jeho dedičskému podielu. Odporca dodal, že ak by bol závet objavený skôr, do troch rokov od vydania rozhodnutia v dedičskej veci po poručiteľovi E. B., bolo možné tento stav konvalidovať.

V tejto súvislosti odporca poukázal na § 100 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov(ďalej len „O. z.“), v zmysle ktorého sa právo premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej, následne na § 101 O. z., ktorý

ustanovuje, že pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Napokon poukázal na § 105 O. z., z ktorého vyplýva, že ak ide o právo oprávneného dediča na vydanie dedičstva (§ 485 O. z.), začína premlčacia doba plynúť od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa dedičské konanie skončilo.

Ďalej odporca uviedol, že rozhodnutie Štátneho notárstva v Košiciach vo veci prejednávania dedičstva po neb. E. B. z 18. decembra 1965 č. D 1400/65 nadobudlo právoplatnosť dňa 31. januára 1966. Keďže dedenie zo závetu si žiadateľka mohla uplatniť do troch rokov od jeho právoplatnosti a závet bol objavený až v roku 1994, žiadateľka si svoje postavenie závetnej dedičky nemohla uplatniť a prebehlo dedenie zo zákona.

Odporca zdôraznil, že zákon č. 503/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov jednoznačne ustanovuje povinnosť, že ten kto si uplatňuje reštitučný nárok podľa ustanovenia § 2 ods. 2 písm. a/, resp. písm. b/ musí byť dedičom zo závetu, ktorý bol predložený v konaní o dedičstve, ktorý nadobudol celé dedičstvo alebo dedičom zo závetu, ktorý nadobudol dedičstvo, ale len v miere zodpovedajúcej jeho dedičskému podielu. Vzhľadom na uvedené skutočnosti tunajší úrad nemohol priznať A. H., rod. C., postavenie oprávnenej osoby v zmysle § 2 ods. 2 písm. a/, resp. písm. b/ zákona č. 503/2003 Z. z.. Dodal, že z predložených dokladov nevyplývajú skutočnosti, podľa ktorých by bolo možné uznať A. H. postavenie oprávnenej osoby podľa § 2 ods. 2 písm. c/ až e/ zákona č. 503/2003 Z. z..

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v rozsahu a medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP). Odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP v spojení s § 250l ods. 2 OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovskej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky nie je možné priznať úspech.

Preskúvaným rozhodnutím odporca nevrátil vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v ňom uvedeným a navrhovateľke ani nepriznal práv na náhradu (§ 6 ods. 2 a 3 zákona č. 503/2003 Z. z.) za tieto nehnuteľnosti, pretože na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že navrhovateľka nespĺňa podmienky ustanovené v § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z., t. j. nie je oprávnenou osobu v zmysle citovaného zákona.

Zákon č. 503/2003 Z. z. je jedným zo zákonov reštitučného charakteru, ktorého cieľom vyjadreným v jeho preambule je spolu s ostatnými reštitučnými zákonmi (napr. zákonom č. 229/1991 Zb. v platnom znení, zákonom č. 330/1991 Zb. v znení noviel - § 37 až § 39) zabezpečiť tzv. reštitučné procesy zmiernenia niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v zákone presne ustanovenom období vo vzťahu k presne vymedzenému okruhu osôb a na základe v zákone taxatívne ustanovených prípadov straty majetku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky k interpretácii zákona č. 503/2003 Z. z. uvádza, že aj v tomto prípade sa jedná o reštitučný zákon, ktorým sa demokratická spoločnosť snaží aspoň čiastočne zmierniť následky minulých majetkových a iných krívd, spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Štát a jeho orgány ako aj obce sú teda povinné postupovať v konaní podľa tohto zákona v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma na základných ľudských právach a slobodách má byť aspoň čiastočne kompenzovaná. Tento výklad vychádza zo skutočnosti, že zmyslom všetkých reštitučných zákonov bolo zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v rozhodnom období, pričom zákonodarca si bol vedomý, že odstránenie všetkých krívd nie je reálne a že sa musí uspokojiť len s nápravou krívd niektorých.

Zákon č. 503/2003 Z. z. v § 1 upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu (zákon č. 229/1991 Zb. a § 37 až 39 zákona SNR č. 330/1991 Zb.). Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria: a) poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria a b) lesný pôdny fond .

Kto je oprávnenou osobou, určuje ustanovenie § 2 zákona č. 503/2003 Z. z..

Navrhovateľka si podaním z 30. decembra 2004 uplatnila reštitučný nárok podľa zákona č. 503/2003 Z. z., a to ako dedička zo závetu podľa § 2 ods. 2 písm. b/ zákona po nebohom E. B.. Do konania ako dôkaz predložila dedičské rozhodnutie vydané v dedičskom konaní po neb. E. B., podľa ktorého sa dedičkou zo zákona jeho manželka R. (R.) B., rod. M.. Zo zápisnice spísanej na Štátnom notárstve Košice – mesto zo dňa 07.novembra 1985 o prejednaní dedičstva po nebohej R. B., rod. M., vyplýva, že oprávnenými dedičmi zo zákona v III. dedičskej skupine sú súrodenci R. B. H. Č., rod. M. a J. M..

Hoci navrhovateľka v konaní o uplatnenom reštitučnom nároku predložila i rukou písaný závet E. B. z 25. septembra 1944, spolu s jeho úradným prekladom z maďarského jazyka, z listinných dôkazov, ako i z tvrdení navrhovateľky v správnom konaní a aj v konaní pred súdom je namieste konštatovať, že tento závet nebol v dedičskom konaní po E. B. prejednaný, navrhovateľka z jeho titulu po E. B. nededila, pretože bol objavený až v roku 1994.

Na to, aby bolo možné priznať osobe postavenie oprávnenej osoby podľa § 2 ods. 2 písm. a/, **resp. písm. b/** zákona č. 503/2003 Z. z. zákon požaduje nielen existenciu závetu osoby, ktorej vlastníctvo k pozemku prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v ustanovení § 3, spísaného v prospech osoby, ktorá si uplatnila reštitučný nárok podľa zákona č. 503/2003 Z. z., ale aj to, že takýto závet bol v konaní o dedičstve predložený. Zákon pritom neustanovuje žiadne výnimky, preto pozemkový úrad príslušný na konanie a rozhodnutie o uplatnenom nároku nemôže prihliadať na dôvody, pre ktoré v konkrétnom prípade nebol závet v dedičskom konaní po pôvodnom vlastníkovi prejednaný. Pozemkový úrad totiž ako štátny orgán môže v zmysle čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Hoci Občiansky zákonník a ani iný právny predpis výslovne pojem „dedič zo závetu“ nedefinuje, považovať zaň možno osobu, ktorá po poručiťovi **reálne nadobudla majetok z toho titulu, že ju poručiťel vo vzťahu k danému majetku ako dediča povolal**. Vyžaduje sa teda, aby daný závet bol platný a osoba v ňom označená na základe prejednania dedičstva z titulu tohto závetu nadobudla majetok v ňom uvedený. Nejedná sa teda o dediča zo závetu, keď osoba povolaná neplatným závetom inak dedí ako dedič zo zákona.

Navrhovateľka, ako uviedol v preskúmanom rozhodnutí odporca, na základe dodatočne objaveného závetu nenadobudla žiaden majetok po neb. E. B., ani si svoje dedičské právo z titulu závetu neuplatnila. Nemožno jej preto priznať postavenie oprávnenej osoby z titulu závetnej dedičky pôvodne oprávnenej osoby (**§ 2 ods. 2 písm. b/ zákona č. 503/2003 Z. z.**). Hoci zákon č. 503/2003 Z. z. v ustanovení § 2 ods. 2 písm. b/ výslovne nevyžaduje, aby bol závet, z ktorého účastník reštitučného konania odvodzuje svoje postavenie závetného dediča, prejednaný v dedičskom konaní po pôvodne oprávnenej osobe, táto podmienka

implicitne vyplýva zo zákonnej požiadavky, že ide o dediča zo závetu, ktorý nadobudol dedičstvo v určitom podiele. Len na základe závetu prejednaného v dedičskom konaní možno dediť.

V predmetnej veci odporca postupoval správne a v konaní so zákonom, keď rozhodol, že navrhovateľke nemožno priznať vlastníctvo k predmetným pozemkom, pretože nie je oprávnenou osobou podľa § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z.. Odporca rešpektujúc ustanovenia zákona č. 503/2003 Z. z. ako aj zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní („správny poriadok“) ako všeobecného predpisu upravujúceho správne konanie, vykonal dokazovanie v dostatočnom rozsahu, pričom tiež skúmal, či navrhovateľka nespĺňa niektorý z ďalších zákonných predpokladov pre priznanie postavenia oprávnenej osoby.

Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné uviesť, že nie je reálne a nebolo to ani zámerom zákonodarcu, aby reštitučné zákony naprávali všetky krivdy na majetku, ktoré sa v období od roku 1949 až do roku 1989 na území Slovenskej republiky stali. Práve preto príslušné zákony obsahujú istým spôsobom reštriktívne ustanovenia, cieľom ktorých je vytvorenie čo najširšej skupiny osôb a prípadov, pre ktoré je možné dosiahnuť aspoň čiastočnú nápravu. Hoci navrhovateľka môže v dôsledku rozhodnutia odporcu pociťovať pokračovanie krivdy, ktorá sa jej rodine udiala, v jej prípade nie je v právomoci odporcu a ani súdov rozhodnúť inak.

S ohľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že odporca a aj krajský súd postupovali v súlade so zákonom, v dostatočnom rozsahu vykonal potrebné dokazovanie vo veci a na jeho základe vyvodili správne skutkové a právne závery, a preto napadnutý rozsudok Krajského súdu v Košiciach potvrdil (§ 250j ods. 3 veta druhá OSP v spojení s § 250l ods. 1 OSP a § 219 ods. 1 a 2 OSP).

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 224 ods. 1 OSP a § 142 ods. 1 OSP tak, že navrhovateľke ich náhradu nepriznal, pretože v tomto konaní nebola úspešná, a odporcovi preto, že mu žiadne trovy z dôvodu podania neúspešného odvolania navrhovateľky nevznikli a ani ich náhradu neuplatnil.

Poučenie: Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. februára 2011

JUDr. Jana Baricová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Petra Slezáková